

GALER

ŠTEVILKA
LETÖ VII.
TRST 1960-61

3

LJIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno • Izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec • Ureja ga uredniški odbor • Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ul. sv. Frančiška 20
Naslovno stran je napravil Leon Koporc

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1961
ŽELITA VSEM SOTRUDNIKOM, NAROCNIKOM IN BRALCEM
GALEBA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Vsebina

Daniilo Gorinšek: Novoletna vera	49
Zora Rebula: Velika pustolovščina	50
Ludovika Kalan: Markec in pes	54
Stána Vinšek: Sv. Peter in njegova riba	55
Angelo Cerkvenik: Ovčar Runo	59
Zora Tavčar: Božična' noč	63
S. Andolšek: Slab prijatelj	64
S. A.: Krtov dom pod zemljo	65
Ko še niso poznali vžigalic	65
Samo Pahor: Od Frankovske zasedbe do do Ogrskih vpadov	66
Orim P.: Izumirajoča evropska zver - ris	69
Naši mali dopisniki	70

DANILO GORINŠEK

Ilustriral: R. HLAVATY

Novoletna vera

*Staro leto umre na zimo,
grob lepo mu okrasimo,
a obupa treba ni —
novo leto k nam hiti!*

*Sprva z mrazom nas pesti še,
za peči nas tira v hiše,
a obljudbla na pomlad
ptičjih pesmi, cvetnih trat.*

*Da v poletnih dneh — poreče
kruh iz žita nam napeče
in da nam jesenske dni
kaše polno založi.*

*Ko pa h kraju bo mu umreti,
nič nas to ne sme potreti:
iz njegovih zadnjih dni
— novo leto zaživi!*

Soti gredo narazen

Olivija se je bila medtem skrila v klop v cerkvi sv. Marka. Že dolgo je čepela tam v svoji smešni dekliški opravi, nazadnje pa se je bilo le treba opogumiti. Ko so odhajale iz cerkve tri debele stare gospe, se je otrok za njimi odpravil iz cerkve. Tedaj je zagledal nekaj metrov pred seboj Dolgin in Rdečelasca. Toliko, da ga nista zagledala. Smuknil je nazaj v cerkev. Kaj bosta stala tam do večera? Pa tudi v cerkvi ni bilo več posebno varno. Posebno, kadar je bilo v njej malo ljudi, je marsikdo začudeno ošinil majhno deklico brez spremstva. Treba se je bilo umakniti kam h kraju. Kaj bo, kaj bo? Ko bi mogel v stolp k bratu, a treba je bilo čakati.

Deček se je začel ozirati po cerkvenih tleh, v katera je bilo vdelanih tečliko raznobarvnih kamenčkov, sestavljenih v lepe ornamente. Nato si je začel ogledovati stene in strop te velikanske cerkve. Sčasoma so ga nehale veseliti lepe stvari, ure so tekle, prebujała se je želja po domu, po mami, po jedači in pijači. In tako zatopljen v premišljevanje svojih križev in težav se je kar stresel, ko ga je nekdo potrepljal po rami. Ozrl se je, prepričan, da ga imata Dolgin in njegov tovarš spet v kremljih. A zagledal je le majhnega, dobrodušnega satrčka.

»Si se zgubila, deklica?« je vprašal.

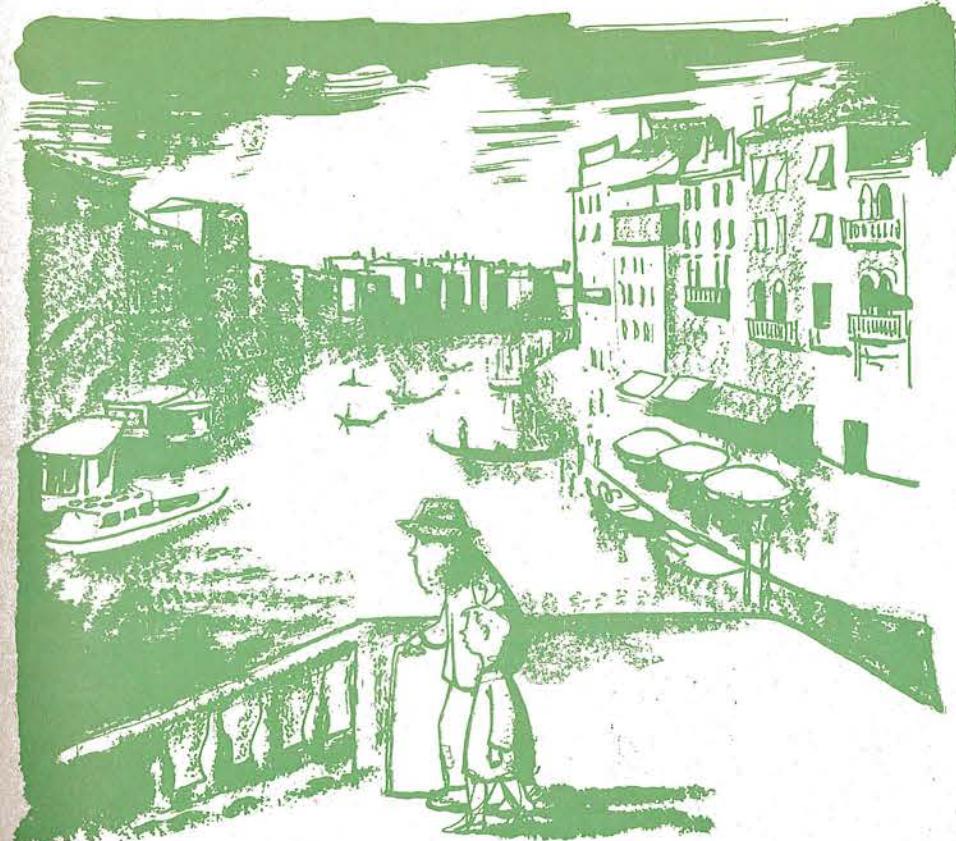
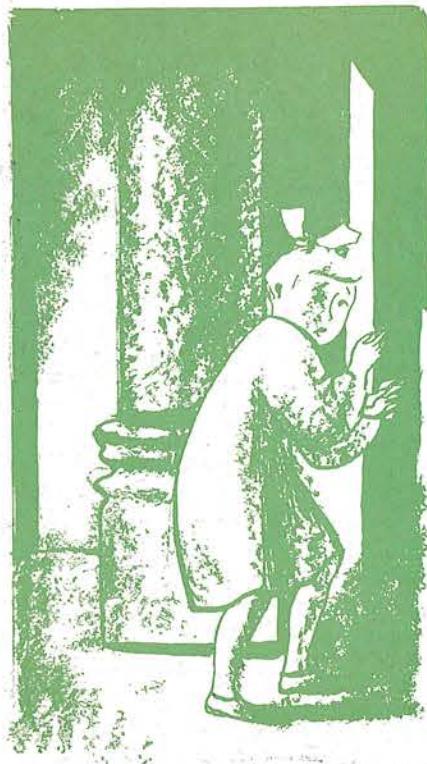
Srečku se je zdelo zaradi njegovega deškega glasu in dekliške obleke najpametnejše molčati. Ko starček ni dobil odgovora, naj je ogovarjal deklico v tem ali onem jeziku, je kmalu uvidel, da je gluhonema. Sklenil je po-

skrbeti za siroto, dasi je bil sam reven. Prijel je deklico za roko in prijazno nasmejan jo je odpeljal iz cerkve. Začudeno je gledal Dolgin, kaj naj to pomeni. Nekaj časa jima je sledil.

Ko sta šla starec in otrok mimo stolpa, je tam na zaprtih vratih visel listek: *Popoldne zaprto*. Petra brez roke ni bilo videti nikjer. Zato se je Srečko pustil voditi starčku, ker se mu je zdelo, da je tako najbolj varen. Zamišljen in v skrbeh za bratca je korakal ob svojem dobrotniku in mu je bil hvaležen, da ga varuje pred Dolginom.

Dolgin je nekaj časa sledil človečku in deklci, dokler se nista vkrcala na motorno ladjico. Jezen je gledal za ladjo, s katero se mu je odmakal otrok, s pomočjo katerega bi mogel še dolgo postopati naokrog brez dela.

Ladjica pa je vozila starca in otroka po širokem kanalu med dvema vrstama hiš, kakršnih Srečko dotlej še ni videl. Biti so morale silno stare. Imele so šiljasta okna, obdana z okraski kakor pravljični gradovi na risbah. In skoraj vse so imele nešteto majhnih, ozkih balkonov. Srečko je pasel oči, a že je ladnjica pristala in starček ga je odpeljal za roko na breg. Vodil ga je v neko uličico, dišečo po vinu. Duh je prihajal iz neke gostilnice, v katero sta vstopila. Bila je vlažna kot klet in čisto majčkena. V tej mračni kletki z zamreženimi okni sta pojedla vsak krožnik makaronov. Potem sta

šla dalje v neko ulico in obstala pred hišo, na kateri je bil izvesek: *Urad*. Možiček je z znamenji razložil otroku, naj počaka. Stopil je v vežo in se začel pogovarjati s stražnikom. Srečko je dobro videl možičkov hrbet in stražnikovo kapo s ščitkom. Nato se je zagledal v napis: *Urad*. Ne ta napis ne stražnik v veži nista obetala kaj dobrega. Medtem ko se je možiček pogovarjal s stražnikom, kam z majhno, izgubljeno gluhonemo deklico, se je Srečku zdelo pametno, da odide. Ko je starček čez nekaj časa stopil spet na prag, deklice ni bilo več. Dobri možiček se je čudil. Kako to, saj je vendar hotel otroku samo dobro.

Olivija-Srečko se je tedaj že vračala v smer, v kateri se ji je zdelo, da bo trg z golobi in stolpom. Treba je bilo najti bratca.

Znočilo se je, preden je mali popotnik našel trg s stolpom. Trg je bil sedaj skoraj prazen, vrata v stolp pa so bila še vedno zaklenjena in bratca ni bilo nikjer. Kaj sedaj? Ali sta zares zgrešila drug drugega?

In Srečko je potr sedel v senco stolpa in stokrat obžaloval tisti večer, ko je ušel od doma. Kako lahko je biti pogumen doma na vasi, ko ima na eni strani vedno bratca, na drugi pa zvečer doma, če nakuha še takšno nemnost, mehko posteljo in toplo večerjo. Mama ga lepo odene...

Ko je prišel čez nekaj časa mimo stolpa stražnik na večernem obhodu, ni opazil v senci stolpa speče punčke.

Nije je bratec

Ko je Peter, preoblečen v Livija, tistikrat pritekel do stolpa, je naglo smuknil v vežo. Tu pa ga je ustavil vratar:

»Takle ne pojdeš gor, potepin!«

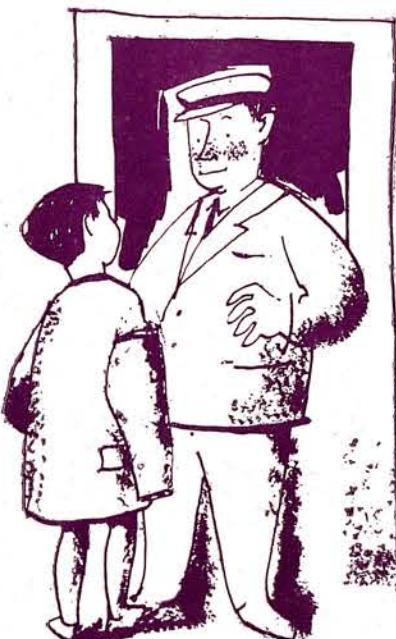
»Saj imam denar. Mislite, da nimam denarja za vstopnino?«

»Ni stvar denarja za vstopnino, samo poglej se, kakšen si!«

Prišla je nova skupina ljudi in vratar je porinil razcapanega Livija v kot. Ko pa so ljudje dobili svoje vstopnice, se je spet obrnil k dečku. Ta se je bil medtem domisli, da bo najbolje, če govori resnico, ako hoče priti v stolp. Tako je rekel vratarju:

»Nikar ne mislite, da sem potepuh. Prišel sem v Benetke, da bi obiskal mamo, ki se tukaj zdravi. Pa so me našli dečki in me oblekli v ta površnik in mi pobarvali svetle lase v črno in tudi roko so mi tako zvezali, da imam dlan privezano k rami, samo poglejte, kako me tišči. In moral sem beračiti zanje.«

Vratar je res mogel videti zvezano rko, ko je deček slekel površnik. A ni bilo videti, da mu verjame:

»Ne vem, če lažeš precej ali samo malo, a to ni važno,« je rekel končno. A če pustiš to capo od površnika meni, lahko greš v stolp, saj vidim, da si spodaj čedno napravljen.«

Ko pa je otipal v žepu denar, se je začel smejeti:

»Glej, glej, vidim, da si kar spreten berač, a? Ali naj ti zmenjam drobiž v bankovce?« In hihitaje mu je prav zares zmenjal drobiž v bankovce. »Na, beraček, če me vlečeš s svojimi lažmi za nos, ti dam še nekaj zraven, da bo ravno dva tisoč.«

Peter je tako smel v stolp. Bil je zadovoljen. Denar res ni bil zaslužen na dosten način, a z njim bosta na dosti lažji način kam prišla. Pomahal je vratarju v slovo in zavil po polžastih stopnicah navzgor.

Na vrhu stolpa je bilo imenitno. Od tu si je prvič mogel predstavljati, kakšne so Benetke v resnici, saj jih je od tu videl vse pod seboj: okrog in okrog je oblivalo mesto morje, zajedalo se je med hiše, se pretakalo med njimi in ločilo skupine hiš med seboj kot drugod široke mestne ulice. Colni so švigali sem in tja. Nato je začel opazovati drugo stran, ljudi spodaj na trgu. Kako majčkeni so bili videti. Golobi pa so bili samo majhne pičice, ki so gomazele sem in tja. Bilo je prav zabavno.

Tako se je zamaknil, da ni opazil, kako je bilo v stolpu vedno manj ljudi. In ko si je končno napasel oči, je opazil, da je vrh stolpa sam. Stekel je po stopnicah navzdol. Vrata v stolp so bila zaklenjena. Butal je obnje. Toda v vrvežu, ki je bil zunaj na trgu, ni tega nihče slišal. Jezen se je vrnil v stolp. Kako, da je stolp sedaj zaprt? Ali bo zaprt do večera? In kako se bosta potem našla z bratcem?

Sedel je v stolpu vse popoldne. Ko se je začelo mračiti, je legel na tla, gledal v mežikanje luči nad Benetkami, poslušal glasove od spodaj. Nato je v podobnih mislih, kakor njegov brat pod stolpom, utrujen in lačen zaspal.

Kako sta bila vesela bratca, ko sta se zjutraj, ko so odprli vrata v stolp, spet našla. Toda Benetke so se jima zaradi smole, karkšna ju je tu dolela, zamerile. Sklenila sta jih takoj zapustiti. In za zajtrk sta bila že spet v Mestrah.

Kako rad bi bil Srečko zaupal bratcu, da se mu zdi to njuno potovanje vedno bolj neprijetno, da mu neznani kraji jemljejo ves pogum za vragolije in da je njegova detektivska žilica usahnila. Še najraje bi šel kar načrnost na Opčine; mama bo prišla domov tudi brez njiju.

A kako bi mogel tako govoriti, ko ga ima pa brat za pogumnega in vedno

pripravljenega za kako pustolovščino. Zato je rekel samo: »Kaj misliš, kaj naj storiva sedaj?«

Pa tudi Peter ni bil danes posebno podjeten, vendar, da bi se pokazal bratu slabiča, to pa ne. Nikoli bi mu ne hotel priznati, da bi bil najraje spet kmalu doma. Kaj si bo mislil o njem Srečko! Nazadnje bo potem pravil po vasi, da je Peter strahopetec. In nič več mu ne bodo rekli Modras. Ne, pokazati se mora še bolj junaškega, kakor je v tem hipu njegov brat. Zato je rekel:

»Menda ti ni že srce padlo v hlače in hočeš že domov?«

»Ne vem, kdo od naju je večji strahopetec. Stavim, da hočeš domov!«

Tako sta se eden drugemu delala pogumna. In Petru se je zares zdelo, da je Srečko pogumnejši od njega. To ga je jezilo. Zato je tuhtal, kaj bi si izmislil, da bi bil videti bolj junaški od svojega brata. Rekel je:

»Odkar imaš krilo, je tudi tvoja pamet kakor od sosedove Olgice. Nič si ne izmisliš. Jaz pa sem pravi detektiv. Jaz sem takoj vedel, da mame v Benetkah ni. Saj vidiš, da je to mesto samo za tujce. Tudi zdravniki so samo za tujce, kaj pa misliš, čisto gotovo. Mama je šla v kako drugo mesto. Ampak ti si ne upaš naprej, ne?«

»Jaz? Tudi v Ameriko!« je rekel, čeprav ni vedel, kje je Amerika.

Tako sta korakala po glavni cesti v smer, katere nista poznala. Nihče ni po tej cesti hodil peš, vse je v vozilih drvelo mimo njiju. Zato sta bila tod kaj čudna pojava in marsikdo se je skozi okno svojega avtomobila ozrl nanju. Tedaj sta za seboj zaslišala škripanje avtomobilskih zavor in zagledala velik rumen avtomobil, ki je obstal ob robu ceste tik njiju.

(Dalje)

LUDOVIKA KALAN

Ilustriral: LEON KOPORC

Markec in pes

»ŽE SONČEK SIJE, TI PA SPIS
IN ZLEKNJEN V HISICI LEZIS.
NAJBRŽ PONOČI NISI SPAL.
SI LI O ČEM PREMIŠLJEVAL?
KAKO BOŠ Z OCKOM SEL NA LOV,
KJE NASEL JAZBEČEV BOŠ ROV?
»PONOČI SPATI JAZ NE SMEM,
KAJ JE DOLŽNOST, PRAV DOBRO VEM.
DO ZORE SEM PREZAL V TEMI,
CE KAJ SUMLJIVEGA SUMI.
MEDTEM KO TI SI MIRNO SPAL,
SEM JAZ TVOJ ODMEK VAROVAL.«

STANA VINŠEK

Ilustriral: R. HLAVATY

Sv. Peter in njegova riba

(Primorska legenda)

To je bilo takrat, ko je sv. Peter verno sledil Jezusovim stopinjam. Rad, iz vsega srca rad je imel svojega Učenika, toda kdaj pa kdaj ga je le prijelo, da je ravnal sam po svoji glavi — in imel je dokaj trme v tej svoji častitljivi, že malce osivelci glavi.

Pa se je zgodilo, da ga je poiskal pokrajinski uradnik in zahteval tudi od njega kot davek novec denarja. Najprej je Peter vzkipel: »Kje naj po-

berem denar? Na tleh? Prej sem ga pobiral iz vode — zdaj pa ne lovim več rib, zdaj lovim le duše in teh ne prodajam!«

Ko ga je pa sv. Janez narahlo pocukal za rokav, si je v zadregi potegnil s hrapavo roko čez vroče lice in svetlo plešo ter pohlevno rekел uradniku:

»Dobil boš, prijatelj — samo malo počakaj, dobil boš!«

»Kdaj?« je vztrajal mladi mož, jutri?«

»No, pa jutri, jutri, če že hočeš,« se ga je otresal sv. Peter, a ob tem mu je postalo še bolj vroče, kajti imel ni niti beliča in tudi prav nobenega pojma, kako naj si denar preskrbi. Vprašujoče je pogledal sv. Janeza.

»Rad bi ti pomagal, tovariš, verjemi,« mu je odgovoril ta na nemo vprašanje, »toda sam sem dal poslednji novec za davek. Pa veš kaj? Pojd k Učeniku! V Kani Galileji je izpremenil vodo v vino — morda ti iz kamna naredi denar!«

»Ne,« je odločno odkimal Peter, »tega nočem. Učenik nam skrbi za jed in pijačo, to je dovolj, za davek bom že sam poskrbel.« In zamišljen je odšel, da poišče brata Andreja.

Ko mu je potožil svoje težave, ga je mlajši brat najprej začudeno pogledal, nato pa se je brezskrbno nasmehnil: »Ne bodi žalosten, veliki brat: če sva si doma ob Genezareškem jezeru pošteno zaslužila vsakdanji kruh, bova pač tudi tu ob morju ujela kakšno ribico, s katero bo plačan tvoj davek!«

Sedaj se je nasmehnil tudi sv. Peter in brata sta odšla na obalo, da poiščeta kakšnega ribiča, ki bi jima posodil mreže in čoln.

Ni bilo treba dolgo iskati. Kmalu sta naletela na starca, ki je zadovoljno sedel pred svojo kočico in krmil udomačenega galeba. Poleg njega so se, viseče čez dolge vrvi, sušile mreže; svež vonj po morju in algah je vel od njih.

»Čuj, prijatelj,« ga je nagovoril sv. Peter, »stvar je takia in takia — bi nama posodil orodje? Saj ti ne bova ničesar pokvarila, oba sva ribiča.«

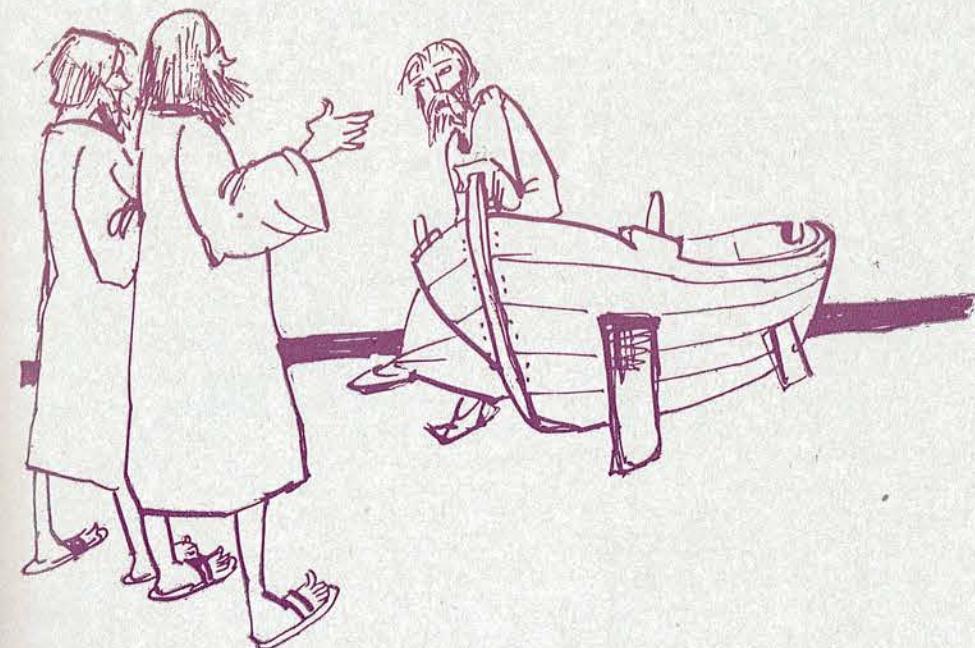
Starec je počasi vstal in se popraskal za ušesom:

»Čujta, tujca, če sta sama ribiča, dobro vesta, da ima vsaka naša zadruga svoja določena mesta, kjer lovi ribe — in tam jih ne sme loviti nihče drugi. Pa seveda, davek je huda reč in davek mora biti plačan — to vem in rad bi vama pomagal. Toda uloviti smeta eno samo ribo — samo eno, da z njo poplačata davek — to si upam zagovarjati pred tovariši. Sta zadowoljna?«

Seveda sta bila zadovoljna — pa še kako! Lepo sta se zahvalila staremu ribiču in mu voščila lahko noč. Drugo jutro pa, še preden se je zdani, sta bila zopet pri starcu, ki ju je že pričakoval. Hitro in spretno so možje opremili čoln in brata sta zaveslala v smer, ki jo je bil določil stari ribič.

Kmalu so prišli na odprto morje. Dva delfina sta se pojavila od nekod in se veselo, kakor razposajena otroka, igrala na valovih. Sv. Andrej se jima je nasmehnil, stari ribič pa je zagodrnjal: »Mrežo nam bosta strgala.«

Potem so obstali in vrgli mrežo. Ni bilo treba vreči dvakrat: sonce je pravkar vzhajalo in žarki so zmagovito prodirali skoz lahno megllico, ki je ležala nad vodo, in so zableščali na živih, gladkih telesih. Velike steklene oči so gledale začudeno, široko odprtih gobčki so hlastali po zraku in voda se je penila in šumela kot bi vrela, tako so se premetavale ujete ribe. Zdaj pa zdaj je skočila katera v zrak — pa je onemoglo padla zopet nazaj v mrežo, katero sta čvrsto držala ribič in sv. Andrej.

»No, kaj pa čakaš — sezi!« je zaklical ribič sv. Petru.

»Saj res,« se je zavzel ta — pa je le samo stal in gledal vse te ribe in ribice, ki so bile tako drugačne kot one domače v Genezareškem jezeru. Katero naj ujame?«

Slednjič se je odločil in iztegnil hrupave roke, da prime žareče rdečo bodiljko. Toda roke niso bile več spretne kot nekdaj: bodiljka se je samo zaničljivo namrdrnila in zamahnila z repom — sv. Peter pa je naglo izpustil njeno ostro hrbitno plavut, ki ga je bila ranila v prst. Svetemu Petru je bilo nerodno; Andrej je imel že veselo in ribič ostro besedo na jeziku, ko sta oba onemela in se zastrmela v plavut, na kateri je še blestela kaplja krvi in je tudi tam obstala — morska voda je ni izprala, kakor se je tudi riba premetavala po njej.

A druge ribe, kot bi slatile nekaj nenavadnega, so še bolj divje drsele druga preko druge. Samo sv. Peter ni ničesar opazil in je le s težko, okorno roko vedno znova skušal ujeti eno izmed rdečerumenih giric; že je prijel za sredino gladkega telesa — a v tem trenutku se mu je drobiž izvil iz rok — odtisa dveh krvavih prstov pa sta ostala. Sv. Petru je stopil znoj na čelo: sram ga je bilo starega ribiča, da je tako nespreten. Tovariš bo naposled še mislil, da ga je nalagal! In spet je hlastno segel v vodo in zagrabil srebrnosivo ribo za rep — »črnorep« jo imenujejo od tega dne, kajti tudi z

njenega repa ni izginil črni madež. In prekrasno sivomodro sipo, ki nosi zlate pege, je zaman lovil za prsno plavut in tudi srebrnosivi šarak mu je užaljen iztrgal svoj rep. Že se je zasvetil modrikasti hrbet ljubina in njegove srebrnosive stranice, pa še ta se mu je izmuznil, čeprav ga je že držal za škrge. Komaj so se zablestele oranžnordeče plavuti prelepega modraka, že mu je izvil gladke boke in tudi olivnozelena orada z zlatimi odsevi in zlato črto med očmi je rešila svoje življenje, čeprav sta ji ostali za ušesi dve krvavordeči lisi.

Sv. Peter se je počasi vzravnal in obupano pogledal osupla tovariša. Velika solza mu je spolzela čez obledelo lice in se potopila v razmršeni bradi. Mrtvo sta mu viseli roki ob telesu. Na vlažnih, ranjenih prstih so se znova nabirale drobne kapljice krvi.

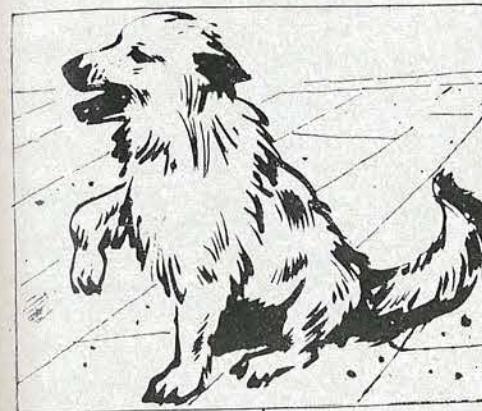
Tedaj se je iz žive gmote blestečih se teles počasi ločila ena izmed rib in mirno je ploščato, široko truplo zaplavalo do čolna. Riba ni bila prevelika in tudi ne preveč lepa, vendar se ji je šesterolis plavut ponosno bočila čez hrbet. Obstala je skoro negibno v prosojni vodi prav pred sv. Petrom in ga pogledala s svojimi velikimi očmi. Ta je še za trenutek okleval, potem pa se je nerodno sklonil in previdno prijel rumenozeleno telesce, ki se je komaj zganilo med njegovimi prsti. Toda na obeh bokih sta se v trenutku pojavili dve veliki okrogli lisi, kakor v prstan objeti v svetlejši krog.

Molče sta spustila preostale ribe nazaj v morje, molče so se vrnili na breg. Sv. Peter je plačal svoj davek. A vse ribe, katerih se je bil dotaknil z okrvavljenimi prsti, so obdržale svoje temne lise, rjave kakor od posušene krvi. In tudi riba, ki so ji rekli takrat le »kovač« in ki ji pravimo od takrat »riba sv. Petra«, nosi še danes svoje ponosno znamenje.

Ovčar Runo

ANGELO CERKVENIK
Ilustriral: MILAN BIZOVICAR

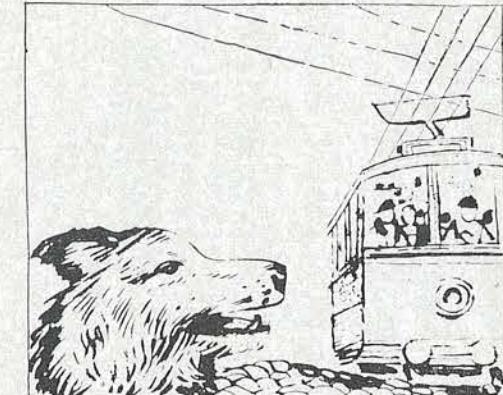
33. »Glej ga no, kaj zнал!« se je razveselil odvetnik. Nato mu je vzel z gobca nagobčnik in mu dal dobršen delež svoje pečenke ter velik kos kruha. Runo je vse skupaj bliskovito pospravil. Pa je spet sedel, spet prosil in spet dobil velik kos kruha, namočenega v omaki. Hm, pri novem gospodarju mi ne bo slabo, je menila modroval Runo.

35. Naposlед je prišla ura odhoda. Vlak je že stal na peronu. Odvetnik je nataknil Runu nagobčnik. To pa ni bilo revno tako lahko. No, s pomočjo natakarja ga je že ugnal. V vlaku je bilo prav malo potnikov, zato je bil dr. Matanić v oddelku 2. razreda sam z Runom, ki se je vzpel na zadnje noge in dolgo opazoval pokrajino skozi okno.

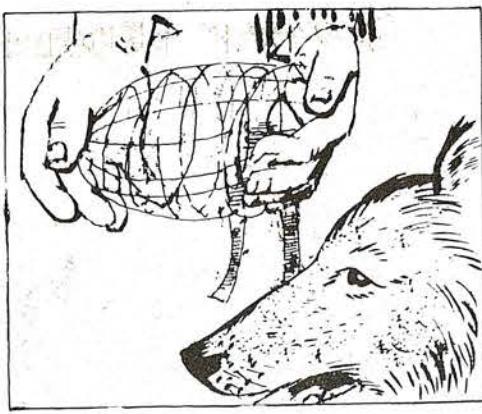
34. Ko se je najedel, je legel na parket, pomolil vse štiri od sebe in zaspal. Kmalu je glasno zasmrčal. Gostje so ga gledali in se zadovoljno muzali. Vsi so občudovali lepo žival. Dr. Matanić pa je bil ponosen in je kar pozabil na vse vragine, ki mu jih je bil Runo zagadel. Komaj je čakal, da bo prišel v Zagreb.

36. Ko se je dan posvetil skozi okno, sta prispevali v Zagreb. Izstopila sta. Runo je gledal okrog sebe, kajti vse, kar je videl, je bilo novo. Prav posebno ga je mikral tramvaj, ki je bučno ropotal in pozvanjal. Sprva se ga je bal, potem se ga je pa kar privadil. Kmalu je pripeljal avto, dr. Matanić je vstopil. Runo pa se mu je na moč upiral.

37. Avto je zavil navkreber, kjer so stale lepe vile, in se ustavlil pred visokim poslopjem. Gospodar je Runa povlekel iz voza. Pred vežnimi vrati sta čakali na odvetnika in novega gosta odvetnikova žena in šestletna hčerka Živa, ki je prav tako ljubila pse, mačke in druge živali, kakor njen oče in njena mati. Runo je bil na cilju.

38. No, Runo je že dovojil dolgo v spremnici, je menil odvetnik. Čas je že, da se odpravi v svoje novo bivališče in se seznaní z Doranom in Žinom. Doran je bil velika siva angleška doga, Žin pa še mlad kratkodlaki ptičar, ki je hodil z odvetnikom na lov. Runu so spet nataknili nagobčnik in ga peljali na velik ograjen vrt.

41. Samo zarenčal je. Mate pa ga je posvaril: »Ne smeš!« Runo je prav dobro vedel, kaj pomeni ta prepoved, saj ga je pastir Miško neštetokrat prav tako svaril in vedno ga je ubogal. Tako je storil tudi zdaj. Umolknil je in sedel, vendar tako, da je imel nova tovariša pred seboj. Tako si je zavaroval hrbet pred Doranom in Žinom.

42. »Dovolj je tega!« je naposled sklenil Mate in poklical Dorana in Žina k sebi ter ju privedel do Runa. Psa sta stopila k Runu, ki se je počasi dvignil, vsakega posebej povohal, pomahal s košatim repom in jima takoj napovedal, da se namerava z njima spriznjiti. »Ne bodo se stepli, lahko jih pustimo same, je dejal Mate.

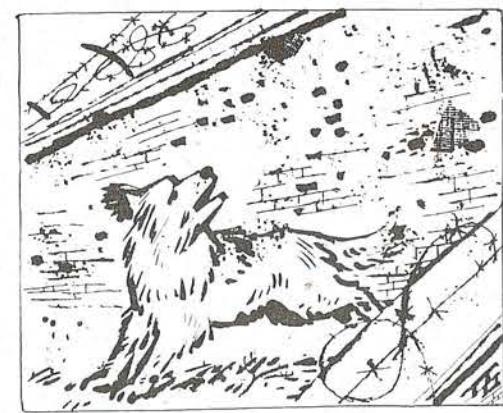
39. Iz lepe, v švicarskem slogu zgrajene kolibe je stopil star, že ves siv, a še krepek možakar. »Mate,« ga je nagovoril odvetnik, »pripeljal sem vam psa, kakršne ste imeli v Bosni, ko ste bili še majhen deček in pasli ovce!« Starcu so se zaleskale oči, kajti hipoma je uzrl v sivi davni mladost na visokih planinah.

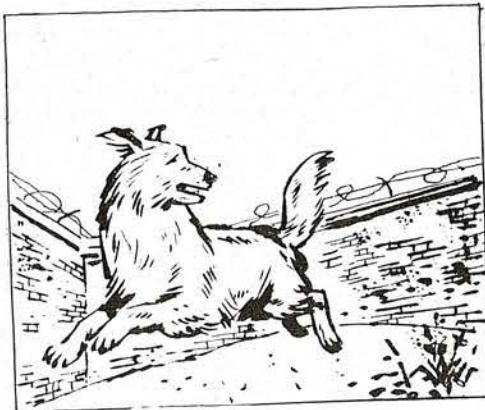
40. Mate je priznal, da je to tak pes, kot jih je videval v svoji mladosti, toda tako lepega vseeno še ni videl. »Ta nagobčnik bi snel,« je predlagal Mate. Odvetnik se je sicer bal, da bi napadel Dorana in Živa, a ga je vseeno rešil nagobčnika. Ko se je Runo srečal z novima tovarišem, je bil nezaupljiv, a napadel ju ni.

43. Nato so sklenili, da bodo Runa šolali. Odvetnik je bil prepričan, da je Runo dovolj pameten in da mu učenje ne bo delalo preglavic, čeprav je že nekoliko star za to. Glavno je, da se bo naučil skakati čez ovire, naskakovati sovražnika, na povelje teči in na povelje ustaviti se. Tako se je začelo za Runo novo življenje.

44. Najprej si je ogledal sleherni kotiček novega domovanja. Hodil je po obsežnem, s pravim gozdom poraščenem vrtu, ki je bil obdan z visokim zidom, nad njim pa je bila razpeta še mreža iz bodeče žice. Runo se je vzpenjal po zidu, a je bil mnogo premajhen, da bi se vzpel do vrha. Nobene luknje v zidu, nobenega izhoda.

45. Oster žvižg ga je zmotil in predramil. Pastir Miško ga je bil prav tako ktical, zato je zdirjal proti kraju, od koder se je razlegel žvižg. Vrtnar Mate je prinesel psom kosilo. Vsak je dobil svoj obrok v svojo skledo. Tudi Runo je dobil svojo. Doran ni znal prosliti, Žin pa je lepo zasorisil, kar je začel Runo posnemati.

46. V skledo so bili koruzni žganci, med žganci pa precej mesa. Kako je Runu teknilo! Hlastal je in mlaskal, da ga je bilo veselje gledati. Pojedel je svoj delež pa še Doranovega in Žinovega. Bil je tako sit, da je komaj dihal. Pa še Živa je prinesla kosti, ki jih je vse pohrustal, da je Mate kar zazijal in se čudil.

47. Nato ga je Mate začel vaditi. Navadne stvari je Runo že znal. Pritekel je, ko ga je poklical ali mu požvižgal, legel in vstal je na povelje, prosliti je tudi znal. Nato je prišel na vrsto tek, naposled pa skok. Vsi trije so morali v ograjen prostor, kjer so stala dva metra visoka vrata, ki so se dala nižati.

48. Mate se je postavil na drugo stran vrat ter vzel v roke angorsko mačko, jo dvignil in pokazal Runu, jo spustil in ukazal Runu, naj skoči. Runo se je bliškovito zagnal preko vrat. Ko se je učenje končalo, se je Runo izgubil v gozd in spet iskal izhod. Zid pa je bil povsod previsok in Runo je žalosten tavdal okrog.

Hlastila doma
Srečen Božič

ZVON SE ZAMAJE
V LINAH VISOKIH,
GLAS NJEGOV TONE
V GRAPAH GLOBOKIH.

DALJNI GOZDOVI
UBRANO ŠUMIJO,
SKALNI VRHOVI
V POLNOČ MOLČIJO.

LUČKA ZA LUČKO
S HRIBOV SE UTRNE,
ZGINE ZA BREGOM,
SPET SE POVRNE.

KAKOR KRESNIČKE
V JATAH HITIJO,
V SNEŽNIH GAZEH
VSE BLIŽE HITIJO.

CERKVICA Z OKNI
V NOČ JIM MEŽIKA,
VSE JIH IZVABI
V SENCO ZVONIKA.

NOČ JE SREBRNA,
KO DA DANI SE.
PESEM BOŽIČNA
V DALJAH GUBI SE.

Slab prijatelj

NEKOČ STA POTOVALA OSEL IN PES. OSEL JE NOSIL NA HRBTU POLNO VREČO KRUHA.

DOLGO STA HODILA. OBADVA STA BILA TAKO UTRUJENA, DA STA KOMAJ PREMIKALA NOGE, POVRHU VSEGDA PA STA BILA ŠE HUDO LAČNA.

ZATO STA SE USTAVILA, DA BI SE NEKOLIKO ODPOČILA.

OSEL JE BRŽ JEL MULITI TRAVO, KI JE JE BILO NEKAJ OB POTI. TUDI PES BI NADVSE RAD JEDEL, A NI IMEL KAJ, TRAVA PA MU PRAV NIČ NE GRE V SLAST.

TEDAJ SE SPOMNI KRUHA V VREČI NA OSLOVEM HRBTU TER PROSI PRIJATELJA, DA BI MU GA DAL VSAJ KOS.

A OSEL GA ZAVRNE:

»ČE SI ZARES TAKO LAČEN, SI KAR SAM POIŠCI HRANE! NITI MRVE KRUHA NIMAM ODVEČ, DA BI TI GA MOGEL DATI.«

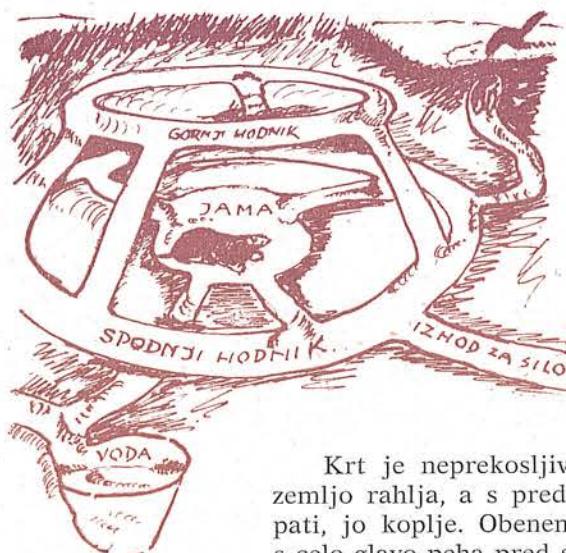
PES NA TE OSLOVE BESEDE NI VEDEL KAJ RECI. LE UTIHNIL JE IN NEKAJKRAT POŽRL — SLINO.

KMALU KRENETA DALJE. NEDALEČ OD TOD UGLEDATA VOLKA. OSEL SE JE ZVERI TAKO PRESTRAŠIL, DA SE JE ZACEL VES TRETI. TREPETAJE JE KOMAJ SPRAVIL IZ SEBE:

»LJUBI PRIJATELJ MOJ! SAJ ME NE BOŠ PUSTIL SAMEGA SEDAJ IN ME BOŠ BRANIL PRED TO ZVERINO, KAJNE, MOJ LJUBI PRIJATELJČEK!«

»ŠE NA MISEL MI NE PRIDE, DA BI TUKAJ ČAKAL VOLKA! KDOR SAM JE, NAJ SE TUDI SAM BRANI!« GA JE ZAVRNIL PES IN JO JE UCVRL NA DRUGO STRAN, KOLIKOR SO GA NOGE NESLE.

IN TAKO SE JE PES REŠIL, A OSLA JE VOLK RAZTRGAL IN POŽRL.

Krtov dom pod zemljo

Krt je neprekošljiv mojster v kopanju. Z rilcem zemljo rahlja, a s prednjima nogama, ki sta pravi lopati, jo koplje. Obenem pa jo s tilnikom ali pa tudi s celo glavo peha pred seboj in jo potem izmeče na površje, kjer nastane cel kupček. Temu kupčku pravimo krtina.

Pod zemljo pa ima krt kar prostoren dom. Na sredi je jamica, podobna kotličku, okoli tega kotlička pa si napravi dva rova ali dvoje poti, eno nad drugo. Iz gornjega rova prideš v hišo, ki pa ima še en vhod oziroma izhod, ki vodi navzdol na veliko pot.

Prva dva okrogle rova sta med seboj zvezana z nekaj potmi in od velike ceste so razpeljane manjše na vse strani. Te poti rabi krt takrat, ko gre na lov. V hišo prihaja vedno pri zgornjem vhodu, iz hiše pa se odpravi vselej skozi spodnjega.

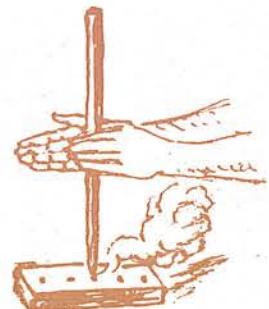
Tudi za vodo poskrbi. Če je v bližini kak izvir, si vse uredi, da lahko tam pije. Če pa vira ni, si izkoplje jamico, v kateri se potem nabira deževnica.

Ko še niso poznali vžigalic

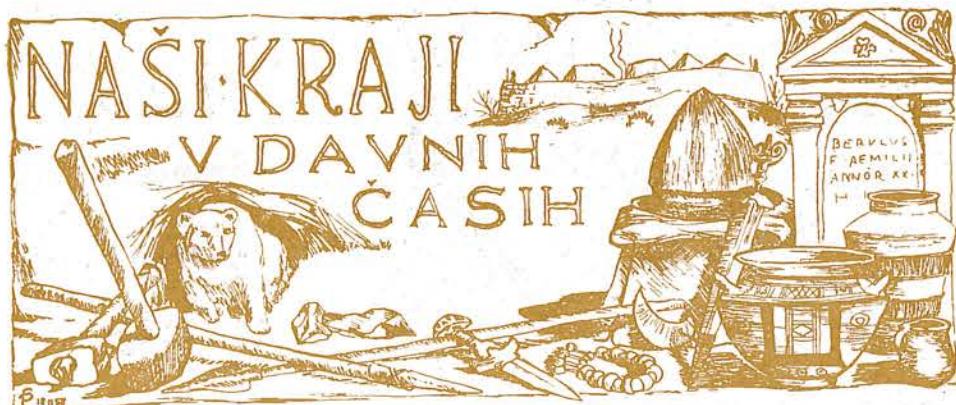
so si ljudje pomagali kar sami. Tako dolgo so vrteli suho palico v vdolbinici, ki so jo izvrtili v kosu suhega lesa, da se je les vnel.

Palico vrtijo z vrvice

To palico pa suče kar roka

SAMO PAHOR

OD FRANKOVSKIE ZASEDBE DO OGRSKIH VPADOV

Ko so Franki zasedli Istro, so ji postavili na čelo vojvodo, ki je v kraljevem imenu upravljal novopriderljeno deželo. Spočetka je zgolj nabiral vojake za vojsko z Obri in pobiral prispevke istrskih mest za to vojsko: živež, konje in konjsko krmo. V glavnem je ostalo v deželi vse postarem: kolikor so prej Istrani plačevali dakov v Carigrad, toliko jih je sedaj dobival frankovski vojvoda. Za vojsko z Obri, ki so že v letu frankovske osvojitve vdrli v naše kraje, pa so morali Istrani dajati posebne prispevke, ki smo jih zgoraj našeli. Po tem, na srečo neuspelem vpodu, so Obri bolj previdno nastopali proti Frankom. Začeli so se z njimi celo pogajati, a ko se niso mogli sporazumeti, je leta 791 znova vzplamela vojna. Največ je dosegla vojska, ki jo je vodil sam kralj Karel ob Donavi navzdol: zavzela je vse ozemlje do reke Rabe. Manjši uspeh pa je dosegla vojska, ki je pod vodstvom Karlovega sina Pipina prodirala v notranjost

Zgoraj: najznačilnejše frankovsko orožje — sekira »franciska«. Pored: frankovski vojščak iz časov kralja Karla Velikega

dne je vojska prispela do neke obriske trdnjave, ki jo je z luhoto zavzela, in že naslednjega dne se je vrnila.

Stiri leta pozneje se je vojna nadaljevala. Tokrat je vsa vojska prodrala od naše strani in vodil jo je furlanski vojvoda Erik, ki je imel oblast tudi nad Istro in istrskim vojvodo. Ob Savi se je Eriku pridružil slovenski knez Vojnomir s svojimi četami. Skupno so nadaljevali pohod in prodri globoko v Panonsko ravnino. Hoteli so Obre temeljito potolči in zato so se namenili naravnost nad njihovo prestolnico, veliko utrjeno taborišče med Donavo in Tiso. Ko so Obri videli, kako daleč so prodri Franki, so se začeli prepirati med seboj, kdo je zakrivil tako nesrečo. Te notranje razprtije pa so le olajšale delo frankovskim četam, ki so brez velikega truda zasedle obrsko prestolnico. Velikanske množine blaga in zakladov, ki so jih Obri naropali v svojih nad dve sto let trajajočimi vpadi v bizan-

glavar kakan, je bilo podjarmljene Panonije popolnoma končano.

V naslednjih letih so se v velikem številu začeli naseljevati v Panoniji Slovenci, ki so povsod, če je bilo treba, tudi z orožjem v rokah izpodrivati ostanke Obrov. Ti, ki so teda v vsaj v manjšem številu že stopili v

Frankovski konjenik, ki vodi ujetnika

krščansko vero, so prosili zaščite Karla Velikega, a ker vse njegove odredbe niso nič pomagale, je postal leta 811 v Panonijo posebno vojsko, da bi poravnala spore med Obri in Slovenci.

Med tem časom je v Istri, ki je bila že vrsto let v frankovskih rokah, vojvoda začel naseljevati po opuščenih predelih dežele naše prednike — Slovence. Dokler je to počel v notranjosti dežele, daleč od istrskih mest, je bilo vse v redu, ko pa je začel deliti Slovencem opuščeno ozemlje istrskih mest in trgov, so stari istrski prebivalci dvignili silen krik in vik. Pritoževali so se na vse strani in končno je cesar Karel postal v deželo tri svoje poslance, da preiščajo in presodijo, kdo ima prav. V ta namen so se zbrali na travniku poleg reke Rižane predstavniki vseh istrskih mest in tu na dolgo in široko razložili cesarje-

Levo zgoraj: uhani iz 10. stol., najdeni v Brdih. Spodaj levo: uhani iz 9. stol., najdeni pri Tarčentu v Beneški Sloveniji. Desno: obsenčni obročki, ki so jih naši predniki nosili obešene na trak ob sencih

tinsko državo in v Italijo, je vojvoda Erik zaplenil in poslal kralju Karlu.

Ko se je naslednje leto prišel poklonit frankovskemu kralju še obrski

vim poslancem, kako jim je vojvoda krivičen in kaj vse morajo pod njim pretrpeti. Vojvoda Ivan se je branil, kot je vedel in zнал, a poslanci so vendar razsodili, da mora odseliti Slovence od povsod, kjer ti delajo škodo prebivalcem istrskih mest.

V okolici Trsta so že tedaj gotovo stale slovenske vasi Boljunec, Gročana, Gropada, Sežana, Repen, Salež, Šempolaj in morda tudi Zgonik, Prosek, Općine, Bazovica in Dolina.

Podrobnosti iz tistih časov so nam zaradi pomanjkanja poročil neznane. Le na splošno vemo, da so se tedaj tudi meščani preživljali le s poljedelstvom.

Pokristjanjevanje je silno počasi napredovalo, saj so bili 20 let potem, ko so jih Franki podjarmili, naši predniki še skoraj vsi pogani.

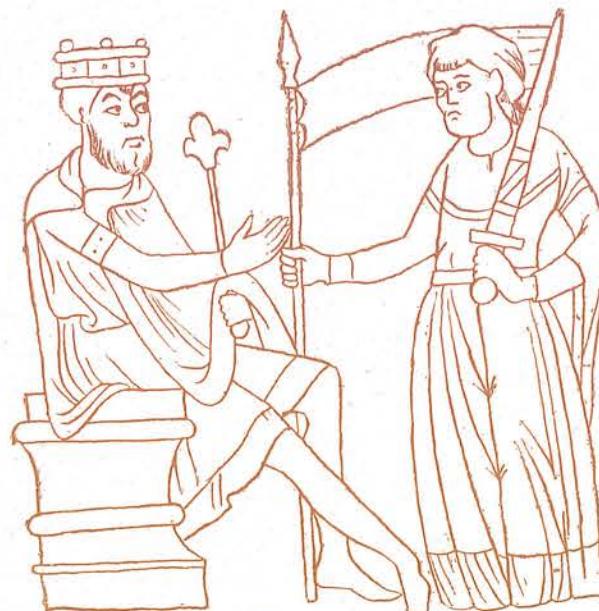
Do leta 828 je bila Istra s svojim vojvodo podrejena furlanskemu vojvodi, ko pa ta tega leta ni zmogel zavrniti napada bolgarske vojske, ga je kralj odstavil in razdelil njegovo

ozemlje na štiri grofije: ena teh je bila Istra.

Ker je bilo takrat silno pomanjkanje denarja, kralj svojih uradnikov in grofov ni plačeval, temveč jim je namesto plače dal v uživanje obsežna ozemlja. Zato, in da bi lahko vzdrževal vojsko za obrambo svoje grofije, je istrski grof dobil od kralja ves severovzhodni del dežele od Nanosa in Postojne do Čičarije.

Zadnja leta tega stoletja se je pojavila na vzhodu nova nevarnost. V Panonsko ravnino so vdrla krdela madžarskih konjenikov, ki so uničila vse, kar se jim je zoperstavilo. Nad pol stoletja so nato napadali preko naših krajev Italijo in Nemčijo. Šele leta 955 je cesarju uspelo, potolči jih tako temeljito, da niso več prešli meja svoje nove domovine Panonije, ki se od tedaj imenuje Ogrska ali Madžarska.

O istrskem grofu se ne moremo izraziti pohvalno. Zdi se namreč, da kljub obširnemu ozemlju, s čigar do-

Zgoraj: križec iz časov pokristjanjenja Slovencev. Levo: Karrel Veliki simbolično izroča vojvodi vojaško oblast s predajo bojnega prapora

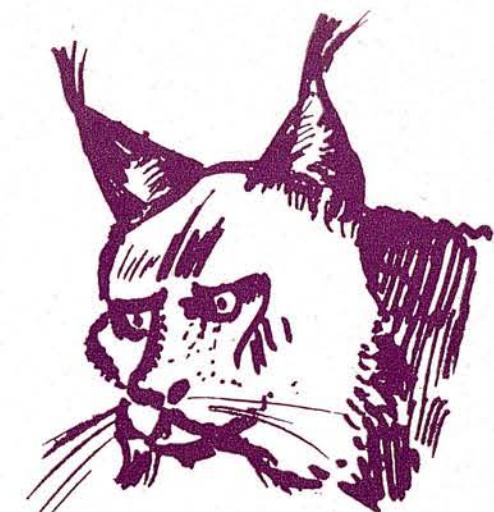
hodki naj bi vzdrževal svojo vojsko, ni nič branil dežele. Grad ob glavni ogrski poti v Italijo, v bližini današnjih Vrem, je namreč kralj dal leta 911 v obrambo tržaškemu škofu. Ta

je bil v tistih časih edini gospod v deželi, ki je imel kaj veljave. Še več pa je je dobil, ko mu je kralj daroval Umag v Istri in dvajset let pozneje še samo mesto Trst.

ORIM P.

Ilustriral: M. BAMBIC

Izumirajoča evropska zver - ris

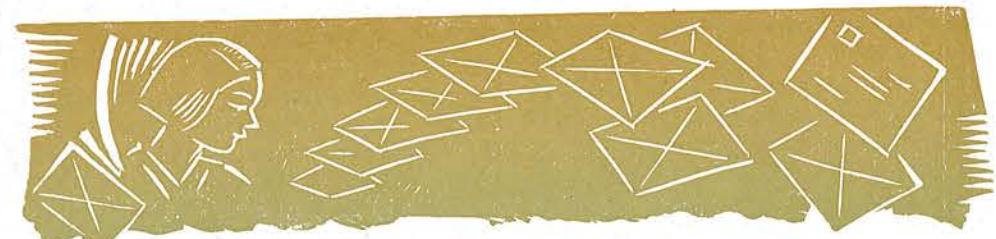

Ris je največja evropska divja krvolčna zver, ki je bila včasih zelo razširjena po vseh gozdovih srednje Evrope.

Ris (*Felis lynx*) je rdečkasto rjave dlake z nerednimi temnimi lisami, ima visoke noge, kratek rep, na uhljih pa čope dlake. Velike oči sredi glave so zaradi bistrega vida prišle v pregovor: »Vidiš kot ris«. Koža daje odlično krvzno. Ris je velik krvolok v lovskem revirju, kakor tudi v ovčji staji. Najraje leži na veji in preži na mimoidoče živali. Od tu jim skoči na hrbet, jim pregrizne vratne žile, da žrtev izkrvavi, nato nastopi gostija.

Kakor nekatere druge evropske živali, ki izumirajo, (n. pr. pelikani, črne čaplje in droplje), tako izginja iz evropskih gozdov tudi ris. Lovci so ga preveč zalezovali in uničevali, ker je bil lov na risa res velik užitek posebne vrste. Da se izognejo izginotju te lepe evropske mačke, so ga prepovedali streljati in so celo zanj napravili posebne rezervate (zapore), da ga ohranijo.

Ris je zanimiva zver. Nekatera filmska podjetja se celo zanimajo za filmanje risa v njegovem naravnem okolju. Danes živi še nekaj zaščitenih risov v Jugoslaviji, v Šar planini, v ruskih Karpatih in francoskih Pirenejih. Upajmo, da se bo sedaj, ko je zaščiten, ris ponovno razmnožil, da pa ne bo človeku nevaren, bo ostal v ograjenih zaporah.

Naši mali dopisniki

GRUDEN ŽIVA, dijakinja II. c razreda niž. sred. šole

Dan pred božičem

(Igrica v treh slikah)

Mati, njen sin Pepček, Božiček, angelček.

I. slika

(Revna koča... Zunaj sneži... Na ognišču plamti šibak ogenj, ki bo vsak hip ugasnil.)

MATI: Oh, moj ljubi Pepček, kaj bo z nami! Reveži smo, nimamo obleke, ne obuvala. Zunaj pa sneži in burja piha tako, da bo še odnesla našo revno bajto. Pa še drva so nama pošla. V gozd bova morala ponje.

PEPČEK: Mamica, ne obupuj. Božična noč se bliža in Božiček nas bo obiskal. Jaz grem sedaj v gozd po drva. Mogoče mi bo sreča mila in bom srečal Božička.

ANGELČEK: (se prikaže nekje v ozadju kuhiške) V rokah drži majhen zvezek in si zapisuje)

MATI: (pripravlja Pepčku kos kruha za malico)

ANGELČEK: (sam pri sebi) To si velja zapomniti. Takih dobrih otrok je na žalost malo. Pepček je kljub revščini in mrazu vesel, tolaži mamico, zaupa v Božička pa tudi sam želi pomagati sebi in svojim. Takoj moram to sporočiti Božičku. (odide)

MATI: Dobro. Pojni v gozd in prinesi nekaj drv! Tu imaš malico. Oh, ubogi moj otrok! Zakaj si rojen v tej nesrečni hiši. (ga objame) Na svidenje, moj dragi Pepček! Vrni se kmalu, da ne bom v skrbih.

PEPČEK: Brez skrbi, mamica, takoj se vrnem.

MATI: Na svidenje!

II. slika

(V gozdu. Ob zasneženi smreki stoji Božiček, preoblečen v starega moža).

ANGELČEK: (pride od leve) Dober dan, Božiček. Povedati moram nekaj važnega.

BOŽICEK: Dober dan, moj pridni angelček. Kaj pa je tako važnega? Ali si spet staknil kje kakega poredneža? Odkar letajo sputniki po zraku in šivijo raketne na luno, so otroci postali poredni, neubogljivi, trmasti. V Božička sploh ne verjamemo več. Velikokrat se spominjam tistih časov, ko so otroci še verjeli vame, se bali moje šibe in bili dobi s starši. A takih otrok, na žalost, zdaj ni več.

ANGELČEK: Motiš se, dragi Božiček, motiš se. Prvič se motiš, ker praviš, da sem staknil poredneža; drugič pa zato, ker ni res, da na svetu ni več dobrih otrok. Danes sem našel otroka, ki mu je ime Pepček in ki zaupa vate ter rad pomaga staršem, če le more.

BOŽICEK: Zahvaljen bodi Bog v nebesih! Kaj praviš, ljubi angelček, s čim naj ga obdarujem, da bo vesel?

ANGELČEK: Najbolje bo, da mu daš toplo suknjo in čevlje. (Skrivnostno) Veš kaj! Postavila oboje pod to smreko. Ti stopi tule zadaj in čakaj. Pepček je šel v gozd po drva in gotovo bo šel tudi po tej stezi. Ko ga zagledaš, stopi k njemu in se začni pogovarjati z njim. Ko se ti pokaže prilika, mu reci, naj pogleda pod smreko, kjer bo mogoče kaj našel.

BOŽICEK: Prav imaš! Tako bom napravil. Ti, angelček, imaš vedno kako dobro in pametno misel.

ANGELČEK: Pst!... Pepček prihaja. Sedaj se pa hitro skrij! Izgledati mora, kot da sta se našla slučajno.

BOŽICEK: Prav, bom že vse sam opravil. Ti pojdi sedaj svojo pot! Glej, da mi o vsakem otroku kaj napišeš, kako

naj sicer drugače vem, kako naj jih obdarujem. Pa še kakšnega takega dečka mi stakni! Na svidenje!

ANGELČEK: Na svidenje! Pa dobro srečo! (odide)

BOŽICEK: (Skrije pod smreko čevlje, čepico in suknjo. Sam odide za grmovje.)

III. slika

(Isto prizorišče kot v II. sliki)

PEPČEK: (prihaja po stezi in govori sam s seboj) Uboga moja mamica! Prav smili se mi. Nabrati moram dosti drva, da bo vesela. Toda preveč se ne smem zamotiti, da ne bo v skrbih.

BOŽICEK: (stopi izza svojega skrivališča)

PEPČEK: Dober dan, dedek! Kaj pa delaš tu v gozdu? Ali tudi ti nabiraš drva?

BOŽICEK: Kaj pa delaš ti tukaj, dragi fantek? Bos si, suknje nimaš ne pokrivala. Ali se ne bojiš mraza?

PEPČEK: Prišel sem v gozd po drva. Veste, doma smo tako zelo revni. Drva so nam pošla in jaz sem sedaj prišel ponje. Mislim, da bom nekje v gozdu srečal Božička in mu povedal, kako hudo je pri nas. Upam, da se me bo usmilil.

BOŽICEK: Toda veš, da Božiček obdari samo tiste otroke, ki so zares dobrni in neubogljivi!

PEPČEK: Vem; a veš kaj! Zaupati ti hčem nekaj zelo važnega. Predno sem odšel od doma, se mi je zdelo, da vidim v kotu naše kuhiške angelečko, ki si nekaj zapisuje. Slišal sem tudi, da je rekel: »Sporočiti moram to Božičku.« Zato upam, da bom Božička res srečal.

BOŽICEK: No, in kje misliš, da ga boš srečal?

PEPČEK: V gozdu. Več ti ne vem pove dati. Toda prepričan sem, da ga dom srečal. Mogoče mi bo celo kako darilo postavil pod smreko.

BOŽICEK: A zakaj ne pogledaš kar pod to smreko? Mogoče boš pa že tu kaj našel!

PEPČEK: Saj res! Prav imaš. Takoj pogledam. (Se skloni, razgrne veje in od začudenja ostrmi) Oh!... Nemogoče. Kaj takega pa res nisem vreden. Mogoče pa je to pomota.

BOŽICEK: Ni pomota, moj dragi Pepček. Vedi, jaz sem Božiček, ki ga iščeš. Dolgo sem iskal dobrega otroka in bil sem že obupan, a angelček, ki si ga ti videl, mi je sporočil o tebi. Razveselil

sem se in sklenil, da te počakam. Zdaj pa, dragi moj Pepček, teci domov. Mamica te čaka in v skrbih bo zate. Drva pa so že doma. Ogenj gori in na mizi se šopiri sladka potica.

PEPČEK: Hvala, tisočkrat hvala. Obljubljjam ti, dragi Božiček, da bom postal še boljši. Na svidenje! (steče proti domu)

BOŽICEK: Na svidenje! (se obrne proti gledalcem v dvorani) Kako dober je Pepček! Bodite tudi vi, otroci, dobri in sledite Pepčkovemu zgledu!

Zavesa

Smrešen razgovor v gradu

Bila sta dva gradova, eden star in eden nov. V starem gradu je bilo neko strašilo, ki je vsako noč prišlo pogledat po vseh sobah. Nekega dne je objavil kralj po vsem mestu, da bo imel, kdor mu reši grad strahov, njegovo hčer za ženo in grad bo njegov.

Prišel je mladenič in rekel kralju: »Jaz vam bom rešil grad od strahov; rešim vam grad, a poleg tega, kar ste obljubili, mi morate dati še nekaj zlata. Kralj odgovori: »Da, dam ti še zlato, a samo paži, da ne bo tudi tebe pojedel strah.« Mladenič odgovori: »Ne, pojedel me ne bo, samo dajte mi puško, potreben živež pa luč ali svečo.« »Svečo, jed in puško ti dam,« odgovori kralj. Ko mu da vse potrebno, gre mladenič v grad. Bil je večer, ko je šel noter, ura je bila približno devet. Pojedel je nekaj in si zakuril ogenj. Komaj je odzvonilo polnoči, kar naenkrat se mu prikaže na vratih smrt. On reče: »Dober večer.« Ona je rekla: »Kar leži in zaspi tam na postelji.« On je legel s puško in rekel: »Vzemite si kaj kruha in salame.«

Ko je ležal, je smrt vstala in šla proti njemu, da bi ga umorila, a takrat je on ustrelil; kar naenkrat je ustrelilo: »Bum, bum.« Smrt je šla vsa na kose, ena kost je tako zletela, da je padla na plešasto glavo kralju, ki je spal v drugem gradu.

Zjutraj je rekel kralj mladeniču: »Ponori mi je kar naenkrat padla kost na glavo.« »Da, takrat sem ustrelil smrt in sem videl kost, ki je zletela skozi okno.«

Potem se je poročil, imel grad in postal je kraljevič.

Svara Pavel
dijak II. č. niž. sred. š.
pri Sv. Jakobu

ZA BISTRE GLAVE

STEVILCNA UGANKA

1 2 3 4 5 6 7 5 / 8 5 / 9 2 10 / 3 11 / 8 2 12 / 13 14 5
je stavek iz stare božične pesmi.

Ključ: 3 2 8 2 = največja slovenska reka.

1 11 4 11 6 = ime apostola, ki je umrl v Rimu.

3 11 9 5 6 2 = najvažnejše drvarjevo orodje.

13 5 14 2 6 = zida hišo.

14 11 7 2 = druga beseda za otroci.

1 11 8 11 7 = lepo poje.

3 4 6 5 7 = očetov ali materin brat.

12 11 14 8 11 14 = velika zver, ki živi v kočevskih gozdovih.

9 6 11 14 2 = rabimo v šoli za pisanje na tablo.

10 11 = oblika pomožnega glagola.

Vsaka številka pomeni črko. Črke, ki ji dobiš ob pravilni rešitvi ključa, vstavi v gornji okvir.

ZAMENJAVA ČRK

LEV	()	REVA	()	PES	()
KEPA	()	TEK	()	PLIN	()
POST	()	LONEC	()	LEP	()
RAJ	()	KAL	()	PLAT	()
ZAHOD	()				
LAK	()				

Če zamenjaš vsaki besedi eno črko, dobiš novo besedo. Črko vpiši v oklepaj poleg besede. V oklepajih boš bral vočilo.

DOPOLNILNA UGANKA

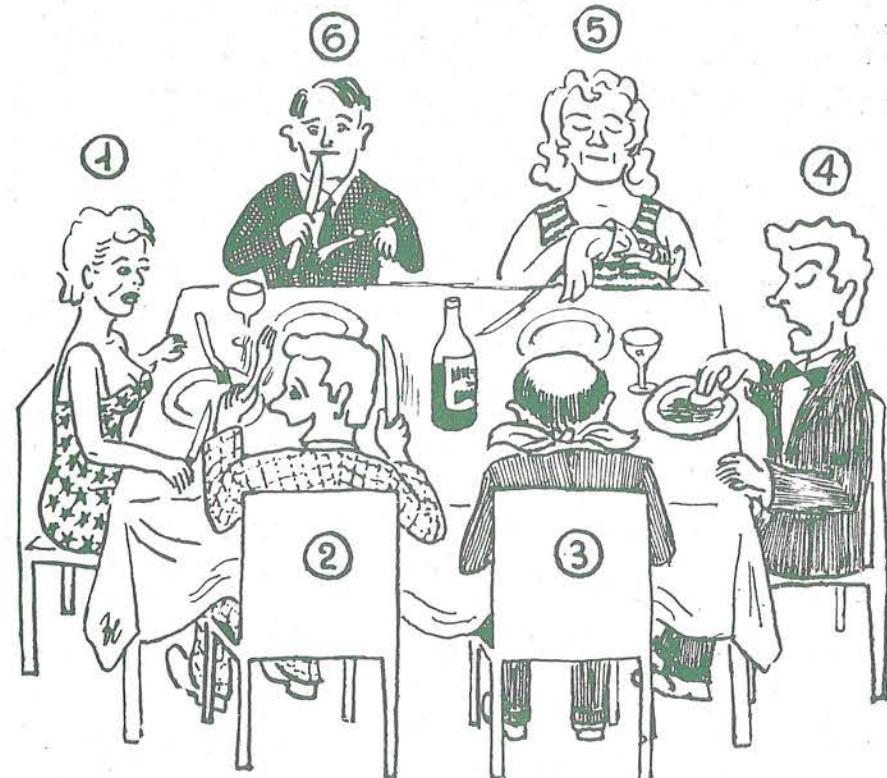
- . lica — starčkova opora
- . lica — soba v zaporu
- . lica — jo poješ v odmoru
- . lica — žensko ime
- . lica — jo nosi berač

- . lica — golobu podoben ptič
- . lica — starinsko orožje
- . lica — mlada krava
- . lica — samica velikega ptiča
- . lica — smrekov listič

ANDA

Ilustriral: LUCIJAN VOLK

Vedenje pri mizi

Ni vseeno, kako se človek vede pri mizi. Posebno pa velja pri jedi pravilo, da se vsakdo obnaša tako, da drugim, ki so pri isti mizi, ni v napoto in pa, da jim s svojim vedenjem ne vzame teka.

Da, tudi taki so, ki se tako vedejo med jedjo, da ni nič čudnega, če koga pri tem mine vsako veselje do jedi. Kaj še niste videli pri mizi takih, ki so vse naokrog popackali z jedjo. Ali pa take, ki trgajo meso kar z zobmi, pa še marsikaj drugega.

Tudi srebanje, mlaskanje, cmokanje, hrustanje ni nič kaj lepo ne okusno.

Olikani ljudje jedo lepo in se pri mizi vedejo po pravilih, ki že od nekdaj veljajo pri vseh narodih.

Oglejte si tele »fine« goste. Oni namreč misljijo, da so »fini«. Pa niso. Res je, da so vsi po vrsti hudo domišljavi in prepričani, da je samo tako, kot se vedejo oni, prav. A čeprav so vsi tako strašno »fini«, se na sliki prav lepo vidi, da se je vsak od njih pregrešil proti pravilom o lepem vedenju. A vsak drugače. Le kaj je naredil vsakdo narobe? No, kar uganite! A rešitev pošljite »Galebu«, da bomo videli, če ste pogodili pravo.

RESITVE IZ 2. STEVILKE

1. REBUS: Sončece sije, dežek pa gre, naš mlinar pa melje brez vsake vode.
2. STEBRIŠČE: 1. orač, 2. zora, 3. velik, 4. Nada, 5. mlaka, 6. trd, 7. ud, 8. baker, 9. sluh, 10. Sahara. V zasenčenih kvadratih beremo pregovor: Rana ura, zlata ura.
3. MAGIČNI KVADRATI: 1. Iva, vol, ali; 2. ris, Ivo, sol; 3. nor, ona, rak.

RESITVE SO POSLALI: Rudi Žerjal iz Prebenega; Zoran Legiša iz Devina; Aleksander Pertot, Sergij Živic, Žiga Vodušek in Ermes Sartori, učenci III. razr. osnovne šole v Barkovljah; Jože Peterlin, Dario Štor, Vilna Ostrouška, Neva Brišček, Ana Marija Guštin, Dragica Šuc, Norka Sosič, Robert Hrovatin, Lidija Malalan, Alenka Sosič, Sonja Žerjal, Andreina Ban, Marjučka Trento, učenci in učenke IV. in V. razr. osnovne šole na Opčinah; Wheatley Joly in Rozman Mara, dijakinja I. razr. niž. srednje šole pri Sv. Jakobu.

Pripomba: Nekdo ni navedel v pismu svojega imena. Ta reševalec je pravilno rešil vse tri magične kvadrate, ugotovil pregovor, ki se nahaja v stebrišču, ni pa znal razvazljati rebusa.

IZŽREBANI SO BILI: Zoran Legiša iz Devina, Aleksander Pertot, učenec III. razr. osnovne šole v Barkovljah in Guštin Ana Marija, učenka IV. razr. osnovne šole na Opčinah.

Rešitve ugank, priobčenih v tej številki, pošljite uredništvu Galeba, Općine pri Trstu — Opicina, Trieste, najkasneje do 15. januarja 1961.

CENA 50.- LIR